

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПЕРЕЖИВАННЯ ПОЧУТТЯ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТАМИ-ПСИХОЛОГАМИ

Переживання благополуччя є найважливішою складовою частиною домінуючого настрою особистості, оскільки суб'єктивне благополуччя, як інтегративне, особливо значуще переживання, постійно впливає на різні параметри психічного стану людини і, як наслідок, на успішність поведінки, продуктивність діяльності, ефективність міжособистісної взаємодії. Ці переживання виступають значимим фактором стану суспільної свідомості, групових настроїв, очікувань, відносин в суспільстві.

В статті визначено чинники суб'єктивного благополуччя особистості, такі як: категорія «образ» як усвідомлений стиль життя або образ бажаних цілей; категорія «мотив» як спонукання до досягнення індивідуально значущих цілей або реалізації бажаного способу життя; переживання як почуття, які «повідомляють» його про відносини з середовищем, як почуття, які відчуває індивід, зіставляючи свої зусилля, дії до досягнення бажаної мети або способу життя, з тим, що він досяг в реальності або з тим, чого змогли досягти інші; категорію «емоції» як емоційна оцінка себе, своїх досягнень, ступеня задоволеності собою і своїм життям. Досліджено, що для більшості студентів-психологів характерна задоволеність життям, задоволеність своєю результативністю і процесом досягнення поставлених цілей та можливостей сьогодення, що говорить про впевненість у собі, адекватну самооцінку. Значна кількість студентів впевнені, що самостійно керують своїм життям, і впевнені у своїх силах та можливостях, вони адекватно оцінюють свої можливості і очікувані від дій результати. В залежності від рівня суб'єктивного благополуччя у них змінюється і мотиваційно-ціннісна структура. Так, у студентів зі збільшенням рівня суб'єктивного благополуччя збільшується духовно-моральна направленість, а зі зменшенням рівня суб'єктивного благополуччя зростає егоїстично-престижна чи прагматична спрямованість мотиваційно-ціннісної структури.

В роботі зазначено, що у студентському віці суб'єктивне благополуччя можна визначити як важливий показник готовності до професійної діяльності та її успішності, а також як фактор успішної навчальної діяльності та прогностичний показник майбутньої професійної продуктивності і задоволеності фахівця.

Ключові слова: суб'єктивне благополуччя; духовно-моральна спрямованість; мотиваційно-ціннісна структура; професійна продуктивність; готовність до професійної діяльності.

Постановка проблеми та її актуальність. В умовах становлення психологічної спеціальності як перспективного професійного напрямку підвищуються вимоги до підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. Значущим стає не тільки рівень професійної компетенції фахівця, але і рівень його особистісної готовності, який є важливою умовою успішної професійної діяльності. На тлі виділених професійно значущих особистісних якостей триває пошук інтеграційних особистісних утворень, необхідних для ефективного професійного функціонування в області професій типу «людина – людина». В якості одного з таких інтеграційних утворень можна розглядати суб'єктивне благополуччя особистості.

Переживання благополуччя є найважливішою складовою частиною домінуючого настрою особистості, оскільки суб'єктивне благополуччя, як інтегративне, особливо значуще переживання постійно впливає на різні параметри психічного стану людини і, як наслідок, на успішність поведінки, продуктивність діяльності, ефективність міжособистісної взаємодії.

Саме у студентському віці, за наявності сприятливих умов, відбувається розвиток всіх рівнів психіки що визначає спрямованість розуму людини, тобто формує склад мислення, який характеризує професійну спрямованість особистості. Перетворення мотивації, всієї системи ціннісних орієнтацій, з одного боку, інтенсивне, формування спеціальних здібностей у зв'язку з професіоналізацією – з іншого, виділяють студентський вік як центральний період становлення характеру і інтелекту.

Проблема професійної готовності знаходиться зараз в центрі уваги сучасної вищої освіти. Триває не тільки пошук шляхів організації навчального процесу, що дозволяє розвинути центральну потребу – саморозвиток, а й пошук інтеграційних особистісних утворень, необхідних для ефективного професійного функціонування, особливо в області професій, які допомагають. Одним з таких особистісних утворень можна уявити суб'єктивне благополуччя особистості. Адже такі компетенції психолога, як організація взаємовідносин з іншими людьми, групами, суспільством, особистісна компетенція до готовності

збереження психічного і фізичного здоров'я, до постійного підвищення кваліфікації, як потреби в самопізнанні, саморозвитку, самоактуалізації добре узгоджуються з параметрами суб'єктивного благополуччя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжній і вітчизняній психології було досліджено фактори суб'єктивного благополуччя особистості (М. Аргайл, Е. Дінер, Л. Куліков, М. Селігман, К. Ріфф, П. Фесенко, Т. Шевеленкова, О. Ширяєва), виявлені його зв'язки з свідомістю життя (П. Фесенко), ціннісно-смысловими утвореннями (Д. Леонтьєв), середовищними умовами і професійною діяльністю (Р. Шаміонов). Однак, при всій різноманітності досліджень недостатньо дослідженим залишається вивчення суб'єктивного благополуччя студентів-психологів в період навчання у ЗВО.

Особистість психолога розглядається як одна з найважливіших умов ефективності надання психологічної допомоги. Визначено особливі вимоги до особистості фахівця-психолога, що збігаються за змістом з компонентами суб'єктивного благополуччя: самоприйняттям, особистісним ростом; автономією, успішністю в управлінні середовищем, позитивними відносинами з оточуючими, наявністю життєвих цілей. Поряд з цим, відомо, що одним з мотивів вибору професії психолога абітурієнтами, є рішення власних особистісних проблем. Очевидно, що суб'єктивне неблагополуччя, що виявляється в негативній оцінці себе і обставин свого життя, відсутності віри в можливість що-небудь змінити, може стати причиною навчальної дезадаптації студентів і особистісної неготовності до професійної діяльності.

У зв'язку з цим виникає необхідність вивчення суб'єктивного благополуччя студентів-психологів як одного з показників особистісної готовності до професійної діяльності.

Все вищевикладене визначило вибір теми, мети та завдань дослідження.

Мета статті полягає у визначенні психологічних чинників переживання почуття суб'єктивного благополуччя студентами психологами в період навчання.

Викладення основного матеріалу дослідження.

У відповідності з різними психолого-соціальними концепціями благополуччя особистості пов'язано зі складними переживаннями індивідом власного життя на основі порівняння актуальних або потенційних її аспектів з еталонами, нормами, відображеними в свідомості людини на рівні якогось варіанту самооцінки, обумовленого соціокультурною специфікою засвоєння нею існуючих в соціумі і культурі уявлень (Е. Дінер, К. Ріфф, П. Фесенко, Т. Шевеленкова).

Вивченням суб'єктивного благополуччя західна психологія стала займатися в 60-і рр. ХХ ст. За цей час склалася традиція, на підставі якої суб'єктивне благополуччя розглядалося через протиставлення психологічному нездоров'ю і неблагополуччю. У той же час слід зазначити, що на рубежі ХХ-ХХІ ст. активно формувалася думка, що підтверджувала недостатність медичної моделі психологічного благополуччя.

В сучасній науці використовується кілька термінів, які в тій чи іншій мірі відображають стан індивіда як «благополуччя». Це поняття «суб'єктивне благополуччя» і «задоволеність життям», до них слід додати також «психологічне благополуччя» – термін, який включає такі елементи, як «прийняття себе» (позитивна оцінка себе, свого життя), «особистісне зростання», «цілі в житті», «позитивні відносини з іншими», «контроль над навколишнім середовищем» (здатність ефективно управляти своїм життям і навколишнім середовищем) і «автономія» (К. Ріфф). Однак дана модель не розкриває суті самої категорії «благополуччя», не пояснює справжнього змісту, що вкладається в це поняття.

У західній психології поняття «благополуччя» визначається як «wellbeing» (дослівний переклад: «добре» і «буття») і має на увазі широку, але досить динамічну для індивіда систему соціальних зв'язків, яка передбачає наповнені позитивними переживаннями міжособистісні відносини (Башкатов, 2013, с. 6).

Вивчення поняття «благополуччя» дає підставу розставити акценти не лише на суб'єктивній оцінці індивідом себе і свого життя, а й на аспектах позитивного функціонування особистості. Особистість, усвідомлюючи свій актуальний або потенційний стан, виводить своєрідне суб'єктивне уявлення про рівень свого соціального, а отже – психологічного, благополуччя, здатна впливати на цей рівень, підтримуючи його, вибираючи зберігаючи здоров'я, самозахисні способи існування в соціумі і навколишньому середовищі, що сприяють її фізичному, психічному здоров'ю, знижуючи ступінь негативних переживань, що виникають внаслідок подолання об'єктивних труднощів або оцінюваних як такі супутніх життю людини подій. Як правило, суб'єктивні оцінки виражаються лексемами, що містять оціночні характеристики різних ступенів відповідності пережитого стану суб'єктивним уявленням про бажані стани. Актуальний стан благополуччя в оцінці кожного індивіда буде відрізнятися рівнем його оцінки, в тому числі на рівень оцінки може вплинути минулий досвід, думка значущого оточення, соціальні установки, нав'язана оточенням і культивована соціумом система цінностей, ціннісні ієрархії, що впливають на свідомі і несвідомі ресурсні установки.

Суб'єктивне благополуччя особистості, на думку Р. Шаміонова (2010), включає:

- соціально-нормативні ціннісні установки, реалізація яких зумовлена всією сукупністю умов соціалізації, як в суб'єктивному, так і в об'єктивному планах;
- реалізацію потреб, що мають соціальний контекст;
- глобальну оцінку свого існування на основі співвіднесення локальних і узагальнених уявлень про своє життя і самореалізацію в ній з «еталонними уявленнями», засвоєними в процесі соціалізації.

Суб'єктивне благополуччя визначають як стійке комплексне переживання значуще для суб'єкта і є важливою складовою домінуючого психічного стану.

У своїй концепції Л. Куліков (2000) розкладає суб'єктивне благополуччя на кілька складових:

- 1) Соціальне благополуччя (задоволеність соціальним статусом, станом суспільства, до якого належить індивід, міжособистісними зв'язками та ін.).
- 2) Духовне благополуччя (можливість долучатися до багатств духовної культури, усвідомлення і переживання сенсу).
- 3) Фізичне (тілесне) благополуччя (тілесний комфорт, відчуття здоров'я та ін.).
- 4) Психологічне благополуччя (згладження психічних процесів, гармонія особистості, відчуття цілісності).

Таким чином, суб'єктивне благополуччя особистості є, на наш погляд, інтегративним поняттям, що включає в свій зміст ряд психологічних категорій, які і є чинниками відповідного переживання благополуччя: категорію «образ» як усвідомлений стиль життя або образ бажаних цілей; категорію «мотив» як спонукання до досягнення індивідуально значущих цілей або реалізації бажаного способу життя; переживання як почуття, які «повідомляють» його про відносини з середовищем, як почуття, які відчуває індивід, зіставляючи свої зусилля, дії до досягнення бажаної мети або способу життя, з тим, що він досяг в реальності, або з тим, чого змогли досягти інші; категорію «емоції» як емоційну оцінку себе, своїх досягнень, ступеня задоволеності собою і своїм життям.

В даний час провідною умовою успішного перетворення системи вищої освіти стає її якість. У суспільній свідомості поглинається девальвація якості вищої освіти, що підкреслює актуальність питання про вдосконалення навчально-виховного процесу, урахування не тільки об'єктивних, але і суб'єктивно-особистісних факторів ефективності професійної підготовки фахівців професій в сфері психологічної допомоги.

Слідом за Ю. Поваренковим (2006, с. 54-55) ми розуміємо професійне становлення як розвиток особистості в процесі вибору професії, професійної освіти і підготовки, а також готовність до продуктивного виконання професійної діяльності. Професійне становлення особистості являє собою тривалий процес, який починається з вибору професії та завершується повною самореалізацією особистості в професії. І хоча професіоналізм формується в процесі діяльності, найважливішим етапом підготовки фахівця є етап професійної підготовки у вищому закладі освіти (далі – ЗВО). Випускники ЗВО повинні володіти початковим рівнем професіоналізму, що буде створювати психологічну готовність працювати за спеціальністю.

Сутністю професійної освіти є формування особистості майбутнього фахівця, який опирається на наукові знання, вміння і навички. Особистість професіонала формується разом з розвитком особистості студента. При цьому особистість професіонала визначається через систему смислів і цінностей, які і є стрижнем будь-якої, в тому числі і професійної, діяльності.

У процесі професійного становлення виникають певні суперечності між особистістю і зовнішніми умовами життєдіяльності та внутрішньо особистісними суперечностями. Основним, детермінуючим розвиток особистості вважається суперечність між якостями особистості та об'єктивними вимогами професійної діяльності, що визначають професійно важливі якості фахівця (Ю. Поваренков) (2006, с. 55).

Відображенням невідповідності вимог до особистості та особливостей самої особистості є серйозною проблемою. Так, статистика показує, що більше чверті випускників вузів або не працевлаштовуються за отриманою ними спеціальністю, або в разі влаштування на роботу за фахом, не опановують ефективними способами професійної діяльності.

Дослідники відзначають, що у випускників, які мають проблеми з працевлаштуванням, нерідко розвиваються хвороблива конфліктність, образливість і недовірливість, досить часто виявляється неадекватна самооцінка, завищені очікування і занижене почуття власної гідності, висока мотивація до матеріальних благ і низька до отримання першого досвіду і накопичення трудового стажу (Погорская, 2011, с. 246).

Тому важливим аспектом професійної готовності ми вважаємо професійну ідентичність особистості. Саме вона характеризує значимість професії і професіоналізації для особистості як засобу задоволення її потреб, розвитку особистісного потенціалу, самореалізації та самоактуалізації.

Таким чином, професійна підготовка у ЗВО має кілька складових: об'єктивну, що включає знання, вміння і навички та суб'єктивну. Сутність психологічної готовності студента-випускника до професійної діяльності може виражатися наступним: «важливо не тільки те, що ти маєш, а й те, як ти готовий цим користуватися» (Сунцова, Бушмакіна, 2016, с.113).

Серед професійних компетенцій, які називають узагальненими способами дій, що забезпечують продуктивне виконання професійної діяльності, в практичній психологічній діяльності вказані наступні: навички аналізу своєї діяльності як професійного психолога, вміння застосовувати методи емоційної і когнітивної регуляції (для оптимізації) власної діяльності і психічного стану (Зеєр, 2008).

Серед компетенцій психолога, які відносяться до особистості професіонала, його взаємовідносин з іншими людьми, групами, суспільством, в першу чергу необхідно відзначити особистісну компетенцію як готовність до збереження психічного і фізичного здоров'я, до постійного підвищення кваліфікації, як реалізації потреби в самопізнанні, саморозвитку, самоактуалізації. А також комунікативну компетенцію, що узагальнює комунікативні здібності (контактність, здатність розуміти іншу людину, здатність до співчуття і співпереживання) і готовність до взаємодії та співпраці з іншими членами суспільства, групою (Сунцова, Бушмакіна, 2016, с. 114).

Проблема полягає в тому, що частина студентів-психологів не може сформувати професійну та особистісну готовність до кінця навчання у вузі і демонструє особистісну і професійну неспроможність на практиці, з блокуванням процесу саморозкриття і самоздійснення в життєдіяльності. Очевидна суперечність між реальними можливостями студентів-психологів і вимогами, що висувуються до них як до майбутніх фахівців в питаннях професійної та особистісної готовності.

Особистісна компетентність студента-психолога являє собою інтегративну характеристику особистості, яка відобразить як рівень володіння знаннями, так і способами, прийомами самопізнання і саморозвитку, регульовану смисложиттєвими і професійними цінностями і яка забезпечує гармонійність, зрілість і самоздійснення як в професії, так і в житті. Основа особистісної компетентності проявляється в несуперечливому співвіднесенні власних домагань і реальних можливостей, а також в умінні передбачати події зовнішнього і внутрішнього життя (Сунцова, Бушмакіна, 2016, с. 115).

Практична психологія як професійна діяльність вимагає до себе особливого ставлення ще й тому, що вона загострює проблему обґрунтованості впливу однієї людини на іншу. Відомо що результатом і ефектом психологічного впливу і взаємодії є зміна суб'єктивних характеристик клієнта (його відносин, установок, потреб, здібностей, діяльності, навичок поведінки і т. п.). Але практика показує, що далеко не всякий вплив може надавати позитивний ефект. Основні проблеми тут якраз пов'язані з індивідуальними характеристиками особистості, яка впливає.

Таким чином, суб'єктивне благополуччя можна розглядати як критерій особистісної готовності до професійної діяльності в сфері психологічної допомоги.

С. Зеєр, розглядаючи аспекти проблеми «професія – освіта – особистість», так само підкреслює, що особистісно орієнтована освіта повинна ґрунтуватися на методологічному визнанні в якості системоутворюючого фактора особистості учня. Головне в особистісному підході до навчання, – зазначає автор, – це розвиток у студента особистісного ставлення до себе, світу, діяльності через створення умов для його самовизначення, самоздійснення і особистісної самоактуалізації.

Все це підтверджує наявність протиріччя між соціальним замовленням суспільства на психологів, здатних вирішувати складні професійні завдання в сучасних умовах, і недостатньо вивченими механізмами ефективною професіоналізації майбутнього психолога.

Особливий інтерес викликає процес особистісних змін студентів в процесі навчання у вузі, а також можливість оптимізації рівня благополуччя за рахунок актуалізації соціально-психологічних феноменів, що мають місце в процесі професійного становлення.

Відомо, що серед студентів-психологів поширеним мотивом вибору професії є вирішення власних особистісних проблем. Очевидно, що особистісне неблагополуччя, що виявляється в негативній оцінці себе, обставин свого життя, невмінні встановлювати і зберігати близькі, довірчі відносини, при відсутності віри в можливість щось змінити в своєму житті, є перешкодою для професійного становлення майбутнього фахівця і ставить під сумнів ефективність його практичної професійної діяльності.

Таким чином, об'єктивний сенс суб'єктивного благополуччя багато в чому є опосередкованим соціальними нормами, котрі дозволяють студенту оцінити внутрішні інстанції своєї особистості, так як вони відображають симбіотичність внутрішніх та зовнішніх умов розвитку. Переживання благополуччя детерміновані результатами соціалізації та соціальної адекватності та в більшості полягають в позитивному світосприйнятті, осмисленості існування, відчутті особистісної цілісності, гармонійних відносинах з собою та оточуючими.

Зарубіжні дослідження показали (Diener, 1984; Ryff, 1995) що у студентів з високими показниками суб'єктивного благополуччя більш високі здібності щодо прийняття рішення, більш ефективна соціальна поведінка (взаємодія з іншими людьми) і більш висока успішність. За даними їх досліджень існує зв'язок суб'єктивного благополуччя з характеристиками професійної діяльності.

Якщо працівник задоволений роботою, він краще працює і в меншій мірі схильний поміняти цю роботу на іншу. Іншими словами, задоволеність роботою – позитивне ставлення співробітника до своєї роботи, до її змісту і умов – підвищує продуктивність і якість професійної діяльності, а також знижує ймовірність того, що у співробітника з'явиться потреба покинути компанію, в якій він в даний час працює (тобто сприяє зменшенню плинності кадрів) (Сунцова, Бушмакіна, 2016, с. 118).

Таким чином, суб'єктивне благополуччя можна визначити як важливий показник готовності до професійної діяльності та її успішності, а також як фактор успішної навчальної діяльності та прогностичний показник майбутньої професійної продуктивності і задоволеності фахівця.

Недостатня розробленість проблеми суб'єктивного благополуччя особистості як інтегративної якості особистості фахівця-психолога і критерію особистісної готовності до професійної діяльності вимагає подальшого вивчення. Де особливо важливим нам видається дослідження аспектів суб'єктивного благополуччя особистості психолога на етапі професійного становлення в процесі навчання у вузі.

За допомогою методики «Шкала суб'єктивного благополуччя» (ШСБ) (Г. Перуе-Баду, адаптація М.В. Соколової) було виявлено, що високий рівень суб'єктивного благополуччя мають 14% студентів-психологів, помірний рівень – 46% студентів, а середній – 32% студента-психолога. Низький рівень суб'єктивного благополуччя мають 8% студентів. Отже, можна сказати, що для більшості студентів характерний емоційний комфорт: вони не відчувають серйозних емоційних проблем, досить впевнені у собі, активні, успішно взаємодіють з оточуючими, адекватно управляють своєю поведінкою.

За даними методики «Шкала психологічного благополуччя» К. Ріфф. отримано результати, які підтвердили попередні. За шкалою «психологічного благополуччя» у 26 % студентів виявлено високий рівень показників, у 62% – середній рівень, а у 12% – низькі показники. В цілому студентів можна охарактеризувати, як особистостей з життям, наповненим цілями, прагненнями та осмисленістю. Вони позитивно ставляться до себе, відчувають інтерес до життя, направлені на саморозвиток, самостійні та незалежні.

Досліджуючи смисложиттєві орієнтації за «Методикою смисложиттєвих орієнтацій» (СЖО), в адаптації Д. О. Леонтьєва, було виявлено, що у більшості студентів високі та середні показники за шкалами «цілі в житті», «процес життя», «результативність життя», «локус контролю – Я», «локус контролю – життя».

Морфологічний тест життєвих цінностей (В. Сопов, Л. Карпушина) допоміг виявити, що найбільша спрямованість локалізується у сферах «професійного життя» та «науки і освіти». В дещо меншій мірі мотиваційно-ціннісні аспекти виявлені в сферах «сімейного життя» та «сфері захоплень», а найменші в сфері «фізична активність». Життєвими цінностями в даних сферах є «саморозвиток», «креативність», «особистісний престиж», «досягнення», «збереження індивідуальності».

Висновки.

Вивчення проблеми суб'єктивного благополуччя йде корінням у філософію, психологію, соціологію та інші науки. Благополуччя представляють як багатофакторний конструкт, який характеризується складним взаємозв'язком соціальних, культурних, економічних, психологічних, фізичних і духовних чинників. Переживання благополуччя є найважливішою складовою частиною домінуючого настрою особистості, оскільки суб'єктивне благополуччя як інтегративне, особливо значуще переживання, надає постійний вплив на різні параметри психічного стану людини і, як наслідок, на успішність поведінки, продуктивність діяльності, ефективність міжособистісної взаємодії. Ці переживання виступають значимою складовою суспільної свідомості, групових настроїв, очікувань, відносин в суспільстві.

Чинниками суб'єктивного благополуччя особистості являються такі психологічні категорії: категорія «образ» як усвідомлений стиль життя або образ бажаних цілей; категорія «мотив» як спонукання до досягнення індивідуально значущих цілей або реалізації бажаного способу життя; переживання як почуття, які «повідомляють» його про відносини з середовищем, як почуття, які відчуває індивід, зіставляючи свої зусилля, дії до досягнення бажаної мети або способу життя, з тим, що він досяг в реальності або з тим, чого змогли досягти інші; категорію «емоції» як емоційна оцінка себе, своїх досягнень, ступеня задоволеності собою і своїм життям.

У студентському віці суб'єктивне благополуччя можна визначити як важливий показник готовності до професійної діяльності та її успішності, а також як фактор успішної навчальної діяльності та прогностичний показник майбутньої професійної продуктивності і задоволеності фахівця.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

1. Башкатов С. А. (2013). Разноуровневые факторы личностного благополучия автореф. канд.психол.наук. Челябинск.
2. Зеер Э. Ф. (2008). Психология профессий. Москва : Академический Проект ; Фонд Мир.
3. Куликов Л. В. (2000). Детерминанты удовлетворенности. Общество и политика. Санкт-Петербург, 476-510.
4. Поваренков Ю. П. (2006). Психологическое содержание профессиональной идентичности. Сибирский психологический журнал, № 4 (13), 53-59. Взято з <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologicheskoe-soderzhanie-professionalnoy-identichnosti>.
5. Погорская В. А. (2011). Взаимосвязь субъективного благополучия и ценностно-смысловой сферы личности у студентов педагогических профессий. Вектор науки ТГУ. Серия: Педагогика, психология, 3(6), 183-252.
6. Сунцова Я. С., Бушмакина В. П. (2016). Психологическое благополучие студентов-психологов в связи с их экзистенциальными страхами. Восточно-европейский вестник, № 1 (5), 111 – 120. Взято з <https://elibrary.ru/item.asp?id=27496712>.
7. Шамионов Р. М. (2010). Социальная активность и субъективное благополучие личности. Личность и бытие: субъектный подход: Материалы 5 Всерос. науч.-практ.конф. Краснодар, 61-64.
8. Diener E. (1984). Subjective well-being. Psychological Bulletin, N 95, p. 542–575.
9. Ryff C. (1995). The structure of psychological well-being revisited. J. of Personality and Social Psychology, Vol. 69, p. 719-727.

REFERENCES

1. Bashkatov S. A. (2013). Raznourovnevyie faktoryi lichnostno blagopoluchiya avtoref. kand.psihol.nauk. Chelyabinsk.
2. Zeer E. F. (2008). Psihologiya professiy. Moskva : Akademicheskij Proekt ; Fond Mir.
3. Kulikov L. V. (2000). Determinanty udovletvorennosti. Obschestvo i politika. Sankt-Peterburg, 476-510.
4. Povarenkov Yu. P. (2006). Psihologicheskoe sodержanie professionalnoy identichnosti. Sibirskiy psihologicheskij zhurnal, # 4 (13), 53-59. Vzyato z <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologicheskoe-soderzhanie-professionalnoy-identichnosti>.
5. Pogorskaya V. A. (2011). Vzaimosvyaz sub'ektivnogo blagopoluchiya i tsennostno-smyislovoy sferyi lichnosti u studentov pedagogicheskikh professiy. Vektor nauki TGU. Seriya: Pedagogika, psihologiya, 3(6), 183-252.
6. Suntsova Ya. S., Bushmakina V. P. (2016). Psihologicheskoe blagopoluchie studentov-psihologov v svyati s ih ekzestentsialnyimi strahami. Vostochno-evropeyskiy vest nik, # 1 (5), 111 – 120. Vzyato z <https://elibrary.ru/item.asp?id=27496712>.
7. Shamionov R. M. (2010). Sotsialnaya aktivnost i sub'ektivnoe blagopoluchie lichnosti. Lichnost i bytie: sub'ektnyy podhod: Materialyi 5 Vseros. nach.-prakt.konf. Krasnodar, 61-64.
8. Diener E. (1984). Subjective well-being. Psychological Bulletin, N 95, r. 542–575.
9. Ryff C. (1995). The structure of psychological well-being revisited. J. of Personality and Social Psychology, Vol. 69, r. 719-727.

O. Dubchak, T. Chubata

PSYCHOLOGY FACTORS OF EXPERIENCING OF SUBJECTIVE WELL-BEING BY PSYCHOLOGY STUDENTS

Summary. *The experience of well-being is a key element of predominant mood of individual, since the subjective well-being, as integrative, especially significant experience, constantly affects on various parameters of a person's mental state and, as a result, on successfulness of behavior, productiveness of activity and effectiveness of interpersonal interaction. These feelings (experiences) are major asset of state of social conscience, group moods, expectations and relationships in society.*

The article identifies factors of subjective well-being of a person, for instance: the category "image" as a conscious way of life or an image of desired goals; the category "motive" as an incentive to achieve individually significant goals or realization of the desired lifestyle; experiences as feelings that "inform" him about his relationship with the environment, as feelings that an individual experiences, comparing his efforts, actions to achieve a desired goal or lifestyle, with all that he achieved in reality or what others people achieve; category of "emotions" as an emotional assessment of oneself, one's achievements, degree of self-satisfaction and one's life. It

is proven that the majority of psychology students are characterized by life satisfaction, satisfaction with their effectiveness and the process of achieving the goals and capabilities of the present, which indicates a self-confidence, positive self-esteem. A significant number of students believe, that they manage their lives independently and in their strengths and capabilities; they adequately assess their abilities and the results expected from their actions. Depending on the level of subjective well-being, their motivational and value-based structure also changes. An increase in the level of subjective well-being increases the spiritual and moral orientation of students, a decrease in the level of subjective well-being lead to the growth of selfish-prestigious or pragmatic orientation of the motivational-value structure.

As pointed out in the article, that during the student years the subjective well-being can be defined as an important indicator of readiness for professional activity and its success, as well as a factor in successful educational activity and a prognostic indicator of future professional productivity and specialist satisfaction.

Keywords: *subjective well-being, spiritual and moral orientation motivational and value-based structure, professional productivity, readiness for professional activity.*